

II

(Säädökset, joita ei tarvitse julkaista)

KOMISSIO

KOMISSION PÄÄTÖS,

tehty 25 päivänä marraskuuta 1998,

keskittymän julistamisesta yhteismarkkinoille ja ETA-sopimuksen toimintaan soveltuvaksi

(Asia IV/M.1225 — Enso/Stora)

(tiedoksiannettu numerolla K(1998) 3653)

(Ainoastaan englanninkielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(1999/641/EY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen,

ottaa huomioon sopimuksen Euroopan talousalueesta ja erityisesti sen 57 artiklan,

ottaa huomioon yrityskeskittymien valvonnasta 21 päivänä joulukuuta 1989 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4064/89 ⁽¹⁾, sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna asetuksella (EY) N:o 1310/97 ⁽²⁾, ja erityisesti sen 8 artiklan 2 kohdan,

ottaa huomioon 31 päivänä heinäkuuta 1998 tehdyn komission päätöksen menettelyn aloittamisesta tässä asiassa,

on antanut asianomaisille yrityksille tilaisuuden esittää kantansa komission väitteistä,

ottaa huomioon keskittymiä käsittelevän neuvoa-antavan komitean lausunnon ⁽³⁾,

sekä katsoo seuraavaa:

1) Komissio vastaanotti 18 päivänä kesäkuuta 1998 neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4064/89, jäljempänä 'sulautuma-asetus', 4 artiklan mukaisen ilmoituksen keskittymähankkeesta, jossa Enso Oyj, jäljempänä 'Enso', sulautuu täydellisesti Stora Kopparbergs Bergslags AB:n, jäljempänä 'Stora', kanssa. Uuden sulautuneen yrityksen nimeksi tulee Stora Enso Oyj, jäljempänä 'Stora Enso'.

⁽¹⁾ EYVL L 395, 30.12.1989, s. 1; oikaisu EYVL L 257, 21.9.1990, s. 13.

⁽²⁾ EYVL L 180, 9.7.1997, s. 1.

⁽³⁾ EYVL C 275, 27.9.1999.

2) Tutkittuaan ilmoituksen komissio päätteli, että ilmoitettu toimenpide kuuluu sulautuma-asetuksen soveltamisalaan. Komissio päätti 31 päivänä heinäkuuta 1998 sulautuma-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisesti menettelyn aloittamisesta.

I OSAPUOLET

3) Enso on teollisuuskonserni, joka toimii metsäteollisuuden, erityisesti puupitoisten kuitutuotteiden alalla. Sen toimintoihin kuuluvat puunhankinta, paperin- ja kartonginvalmistus, selluntuotanto ja sahateollisuus. Enso harjoittaa myös tukkuritoimintaa. Enso on perustettu Suomessa, jossa sen päätoiminnot sijaitsevat. Ensolla on tuotantolaitoksia myös muissa Euroopan valtioissa, erityisesti Saksassa ja Baltian maissa, sekä Aasiassa.

4) Stora on metsäteollisuuden alalla toimiva teollisuuskonserni. Stora valmistaa sellua, paperia ja kartonkia sekä harjoittaa sahateollisuutta. Stora on perustettu Ruotsissa, jossa sen päätoiminnot sijaitsevat. Storalla on tuotantolaitoksia myös muissa Euroopan valtioissa, erityisesti Saksassa, ja Kanadassa.

II TOIMENPIDE

5) Toimenpide on "tasavertaisten yritysten sulautuma" ja se toteutetaan 2 päivänä kesäkuuta 1998 ilmoitetulla kaikkien Storan osakkeiden vaihtoon tähtäävällä osakeannilla, jossa Storan osakkeenomistajat saavat vasta liikkeen laskettuja Enson osakkeita.

- 6) Osakeannin jälkeen Stora tulee Enson kokonaan omistamana tytäryhtiö. Stora Enson suurimmat osakkeenomistajat tulevat olemaan Suomen valtio, joka saa noin 17,6 prosenttia osakkeista ja 21 prosenttia äänivallasta, sekä Investor AB, joka on tällä hetkellä Storan suurin osakkeenomistaja ja saa noin 10,6 prosenttia osakkeista ja 11,3 prosenttia äänivallasta.

III YHTEISÖNLAAJUINEN ULOTTUVUUS

- 7) Enson ja Storan yhteenlaskettu kokonaisliikevaihto koko maailmasta on yli 5 000 miljoonaa ecua (Enso: 4 976,3 miljoonaa ecua, Stora: 5 139,7 miljoonaa ecua). Molempien liikevaihto yhteisön alueelta on yli 250 miljoonaa ecua (Enso: [...] (*) miljoonaa ecua, Stora: [...] * miljoonaa ecua), mutta yhteisön alueelta kertyneestä kokonaisliikevaihdosta yli kaksi kolmasosaa ei ole kertynyt yhdestä ja samasta jäsenvaltiosta. Sen vuoksi ilmoitetulla toimenpiteellä on yhteisönlajainen ulottuvuus, mutta se ei muodosta ETA-sopimuksen mukaista yhteistyötapausta.

IV SOVELTUVUUS YHTEISMARKKINOILLE

Merkitykselliset tuotemarkkinat

Yleistä

- 8) Osapuolten mukaan toimenpide vaikuttaa horisontaalisesti seuraavien tuotteiden markkinoilla: sanomalehtipaperi, aikakauslehtipaperi, hienopaperit, aaltopahvin raaka-aineet, kuluttajapakkaustuotteet ja sellu.
- 9) Osapuolilla on vähän päällekkäistä toimintaa vain aaltopahvin raaka-aineiden alalla. Aaltopahvin raaka-aineita on kahta lajia: fluting, joka on aaltopahvin aallotettu keskikerros, ja lainerit, jotka ovat tasaiset pahviset pintakerrokset, jotka liimataan aaltokerroksen molemmille puolille. Aaltopahvin raaka-aineita käytetään aaltopahvin valmistuksessa, josta lopulta valmistetaan pääasiassa kuljetuspakkauksina käytettyjä aaltopahvilaatikoita ja -konttia. Aaltopahvin raaka-aineiden alalla osapuolilla on päällekkäistä toimintaa ainoastaan flutingin tuotannossa ja riippumattomille jalostajille myynnissä. Storan markkinaosuus Euroopan talousalueella on 2,1 prosenttia, mikä on paljon pienempi kuin kansainvälisten konsernien kuten SCA:n (11,9 prosenttia) ja Jefferson Smurfit Groupin (10,6 prosenttia). Enson markkinaosuus aaltopahvin raaka-aineiden markkinoilla ei ole merkittävä. Tämän vuoksi näitä markkinoita ei käsitellä tarkemmin.
- 10) Sekä Enso että Stora valmistavat sellua. Yhdistyneellä yrityksellä olisi noin 20,6 prosentin osuus selluntuotantomarkkinoista Euroopan talousalueella suurimman kilpailijan osuuden ollessa 15,2 prosenttia. Suuri osa osapuolten valmistamasta sellusta käytetään sisäisesti osapuolten omassa paperin ja kartongin valmistuksessa, mutta tilastoissa tämä myynti on mukana. Niinpä voidaan päätellä, että osapuolten selluntuotanto, sen jälkeen kun siitä on vähennetty omaan käyttöön tarkoitettu tuotanto, ei johda merkittäviin markkinaosuuksiin

Euroopan talousalueella eikä maailmanlaajuisella tasolla. Sen vuoksi näitä markkinoita ei käsitellä tarkemmin.

- 11) Komissio on aikaisemmissa päätöksissä jakanut hienopaperin markkinat neljäksi osamarkkinaksi: päällystämättömiin puupitoisiin papereihin, päällystämättömiin puuvapaiisiin papereihin, päällystettyihin puupitoisiin papereihin ja päällystettyihin puuvapaiisiin papereihin. Komissio ei ole aikaisemmin määritellyt tarkasti tuotemarkkinoita⁽⁴⁾. Tarkka määritelmä voidaan jättää avoimeksi myös tässä asiassa, koska tehokas kilpailu ei esty merkittävästi Euroopan talousalueella tai sen merkittävällä osalla riippumatta siitä, mitä tarkastelluista vaihtoehdoista markkinoiden määritelmistä käytetään.

a) Sanomalehtipaperi

- 12) Sanomalehtipaperia käytetään pääasiassa sanomalehtien painatukseen. Sanomalehtipaperin valmistus vaatii mekaanista massaa tai uusiomassaa vähintään 65 prosenttia painosta. Sanomalehtipaperi jaetaan eri lajeihin riippuen esimerkiksi siitä, onko paperi pintakäsittelyä vai kalanteroitua, valkoista vai värillistä. Kirkkaus vaihtelee eri lajien kesken.
- 13) Osapuolten mukaan sanomalehtipaperin eri lajien väliset laatu-, ominaisuus- ja hintaerot eivät riitä erottamaan eri lajeja erillisille tuotemarkkinoille. Sen vuoksi osapuolet katsovat sanomalehtipaperin markkinoiden muodostavan yhden tuotemarkkinan. Osapuolten mukaan eri lajien välinen korvattavuus on suurta sekä kysyntä- että tarjontapuolella ja useimmat painokoneet pystyvät käsittelemään eri lajeja ilman kallista painokoneiden säätämistä.
- 14) Komissio on tarkastellut sanomalehtipapereita yhdessä aikaisemmassa päätöksessä⁽⁵⁾, jossa se totesi muun muassa, että kysynnän ja tarjonnan korvattavuus oli suurta eivätkä hintaerot olleet merkittäviä. Sen vuoksi komissio katsoi sanomalehtipapereiden muodostavan yhden tuotemarkkinan. Nyt ilmoitetun toimenpiteen arviointi ei muuttuisi merkittävästi, vaikka markkinat jaettaisiin osamarkkinoihin, esimerkiksi erikois- ja standardisanomalehtipaperin markkinoihin. Niinpä tässä asiassa sanomalehtipapereiden voidaan katsoa muodostavan yhden merkityksellisen tuotemarkkinan.

(*) Luottamuksellisten tietojen paljastamisen estämiseksi on päätöksen tätä toisintoa toimituksellisesti muutettu merkiten muutetut kohdat hakasulkeilla ja tähdellä.

⁽⁴⁾ Päätös 24.2.1992 (IV/M.166 — Torras/Sarrió), EYVL C 58, 5.3.1992, s. 20; päätös 19.9.1994 (IV/M.499 — Jefferson Smurfit/Saint-Gobain), EYVL C 284, 12.10.1994, s. 3; päätös 20.2.1995 (IV/M.549 — Svenska Cellulosa/PWA Papierwerke), EYVL C 57, 7.3.1995, s. 6; päätös 11.6.1998 (IV/M.1006 — UPM-Kymmene/April), EYVL C 219, 15.7.1998, s. 9.

⁽⁵⁾ Päätös 30.10.1995 (IV/M.646 — Repola/Kymmene); EYVL C 318, 29.11.1995, s. 3.

- b) *Aikakauslehtipaperi*
- 15) Aikakauslehtipaperin valmistuksessa tarvitaan mekaanista, kemiallista ja uusiomassaa, kemikaaleja, täyteaineita ja väriaineita. Osapuolet ovat yksilöineet kaksi aikakauslehtipaperin päälajia, jotka ovat päällystämätön superkalanteroitu puupitoinen painopaperi (SC) ja päällystetty puupitoinen rullapaperi. Osapuolet ovat jakaneet päällystetyn paperin edelleen kevyesti päällystettyyn LWC-paperiin (lightweight coated), keskiraskaasti päällystettyyn MWC-paperiin (medium-weight coated) ja raskaasti päällystettyyn HWC-paperiin (heavyweight coated). Osapuolet ovat sanoneet puuvapaan päällystetyn rullapaperin (WFC) kilpailevan päällystetyn puupitoisen paperin kanssa.
- 16) Osapuolten mukaan aikakauslehtipaperin eri lajien välinen korvattavuus on suurta kysyntäpuolella. Komission tekemään tutkimukseen saatujen vastausten perusteella korvattavuus kysyntäpuolella näyttää kuitenkin olevan vähäisempää. Se, millaista paperia julkaisussa käytetään, riippuu useista tekijöistä kuten julkaisun tyypistä, kohderyhmästä ja sen halukkuudesta maksaa tietty hinta, paperin laadun ja hinnan välisestä tasapainosta jne. Julkaisijat eivät myöskään usein vaihda julkaisuissaan käyttämäänsä paperityyppiä.
- 17) Kuitenkaan ei ole tarpeen määrittellä tarkkaan merkityksellisiä tuotemerkkinoita, koska toimenpiteen arviointi ei muuttuisi, vaikka tarkasteltaisiin kapeampia tuotemerkkinoita. Tässä asiassa merkityksellisinä tuotemerkkinoina pidetään sen vuoksi aikakauslehtipaperin merkkinä.
- c) *Kuluttajapakkauskartonki*
- 18) Kuluttajapakkauskartonkien alalla on runsaasti erilaisia kartonkilajeja ja -laatuja. Kartonki valmistetaan joko pelkästään ensikuidusta tai uusi- ja ensikuidun yhdistelmästä. Kartongit jaetaan tavallisesti neljään pääryhmään: valkaistu sellukartonki (SBS), taivekartonki (FBB), valkai-sematon sellukartonki (SUS) ja valkopintainen harmaakartonki (WLC). SBS, FBB ja SUS valmistetaan ensikuiduista, kun taas WLC valmistetaan uusiokuiduista. Kartonkimateriaalit jalostetaan laatikoiksi tai taivekartonkirasioiksi ja kartonkikupeiksi, jotka myydään elintarvikkeiden ja päivittäistavaroiden, esimerkiksi kuivien ja nestemäisten elintarvikkeiden, savukkeiden, kosmetiikan ja lääkeaineiden valmistajille. Kartonkia käytetään vähäisessä määrin myös graafisissa sovelluksissa.
- 19) Osapuolet ovat yksilöineet kuluttajapakkauskartongeille kahdet merkitykselliset tuotemerkkinat. Ensimmäiseen ryhmään kuuluu sekä ensikuidusta että uusiokuidusta valmistettuja kartonkeja, nimittäin kuluttajapakkauskartongin kaikki lajit SBS, SUS, FBB ja WLC. Osapuolet nimittävät näitä merkkinä "ensi- ja uusiokuitumarkkinoiksi". Toiseksi merkkinä osapuolet ovat määritelleet ensikuidusta valmistettujen kartonkien merkkinat, jolle kuuluvat ainoastaan ensikuidusta valmistetut SBS-, SUS- ja FBB-lajit. Osapuolet nimittävät näitä merkkinä "ensikuitumarkkinoiksi".
- 20) Osapuolten mukaan ensikuidusta valmistettua kartonkia voidaan käyttää sekä nestemäisten että muiden kuin nestemäisten tuotteiden pakkauksiin, kun taas uusiokuidusta valmistettua kartonkia voidaan käyttää ainoastaan muiden kuin nestemäisten tuotteiden pakkauksiin. WLC:tä voidaan rajoitetusti käyttää nestemäisten päivittäistavaroiden kuten nestemäisten pesuaineiden pakkauksissa. Osapuolten mukaan tällaisen käytön määrä ei kuitenkaan riitä perusteeksi lukea WLC ensikuitumarkkinoille.
- Kysynnän korvattavuus
- Ensikuidusta valmistetut nestepakkaukskartongit ja muut pakkaukskartongit eivät ole korvattavissa keskenään
- 21) Osapuolet väittävät, että eri ensikuitulajien korvattavuus kysyntäpuolella on suurta, koska muun muassa perusraaka-aineet ovat samat ja valmistustekniikka sama. Osapuolet myöntävät, että jokainen kartonkilaji valmistetaan täyttämään kunkin jalostusportaan asiakkaan asettamat vaatimukset ja että nämä vaatimukset asetetaan ainakin osittain pakkauksen loppukäyttötarkoituksen mukaan. Tämä johtaa osapuolten mukaan vaihteluihin kartonkilajien fyysisissä ominaisuuksissa, jotka ovat seurausta erilaisista massaseoksista, kerrosten määrästä ja käytetyistä kemiallisista lisäaineista. Osapuolet väittävät kuitenkin, että jalostajat pystyvät vaihtelemaan käyttämäänsä ensikuitukartonkilajeja ja myös tekevät niin usein.
- 22) Nestepakkaussovelluksilla tarkoitetaan sellaisia lopputuotteita kuin maito- ja mehutölkit. Tölkit täytetään erityisillä täyttökoneilla. Nestepakkausjärjestelmiä on kahta päätyyppiä: niin sanotut aseptiset pakkausjärjestelmät ja tuorepakkausjärjestelmät. Aseptisille pakkauksille on tunnusomaista pitkät säilyvyysajat, jopa kaksi vuotta, kun taas tuorepakkaukset on säilytettävä viileässä ja ne säilyvät korkeintaan kaksi viikkoa.
- 23) Osapuolten mukaan merkittävin tekninen ero nestepakkauksissa ja muissa pakkauksissa käytettävän kartongin välillä on muovipäällysteen tai alumiinilaminaatin lisääminen kartonkiin. Jos pakkausta käytetään tuoreiden nestemäisten tuotteiden pakkaukseen, kartonki on päällystettävä muovilla (polyeteenipäällyste tai PE-päällyste). Aseptisissä nestepakkauksissa käytettävä kartonki on laminoitava. Laminoinnilla tarkoitetaan alumiini- ja muoviyhdistelmän sitomista kartonkiin. Osapuolten mukaan nestemäisten elintarvikkeiden ja muiden tuotteiden pakkauksissa käytettävän peruskartongin fyysiset ominaisuudet ovat käytännössä samat. Niinpä osapuolten mukaan kartongista saadaan nestepakkauksiin soveltuvaa pääasiassa lisäämällä muovipäällyste tai muovipäällysteen ja alumiinilaminaatin yhdistelmä. Osapuolten mielestä kartonginvalmistajan tehtävä rajoittuu siten peruskartongin valmistamiseen; tätä peruskartonkia voidaan käyttää pakkauksissa nesteille ja muille tavaroille.

- 24) Komission tekemään kyselyyn saadut vastaukset osoittivat kuitenkin, että kartongin pintakäsittely ei itsestään riitä nestepakkaukskartongin valmistamiseksi ja että peruskartonkille asetetut vaatimukset eroavat huomattavasti muista ensikuitukartonkityypeistä. Komission kyselyyn vastanneet nestepakkaukskartongin ostajat ja valmistajat ilmoittivat, että nestepakkaukset muodostavat erittäin vaativan loppukäyttöalueen ja että nestepakkauksissa käytettävälle kartongille asetetaan useiden ominaisuuksien osalta kovemmat vaatimukset verrattuna muihin ensikuitukartonkityyppeihin. Yleensä ottaen nestepakkaukskartongilla on useita suoritusvaatimuksia, jotka liittyvät muun muassa mahdollisuuksiin käyttää sitä täyttökoneessa ja parhaan mahdollisen pakkaustuloksen varmistamiseen. Kartongin on oltava valonkestävää, se ei saa halkeilla eikä vuotaa. Sen on kestettävä täyttöprosessissa syntyvää kosteutta ja täytettävä tuotteen kuljettamiseen liittyvät erityisvaatimukset, esimerkiksi tuoreiden tuotteiden kylmäjakelu. Komission tutkimuksen tuloksia tarkastellaan yksityiskohtaisemmin jäljempänä.
- 25) Komission tutkimuksessa saatiin ensinnäkin selville, että merkittävä ero nestepakkaukskartongin ja muissa loppukäyttötarkoituksissa käytettävän kartongin välillä on se, että nestepakkaukskartongilta edellytetään erittäin korkeaa absorptiovastusta. Nesteen läpäisyn estämiseksi kartonki on liimattava⁽⁶⁾. Komission tutkimuksessa ilmeni, että nestepakkaukskartonkien liimauksen on oltava erityisen perusteellinen.
- 26) Nestepakkaukskartongin on täytettävä tiukemmat bakteriologiset, elintarvikelainsäädännölliset ja ympäristöä koskevat vaatimukset. Kartonkiteollisuudessa noudetaan yleensä Yhdysvaltojen FDA-viraston sääntöjä⁽⁷⁾ ja Saksan BgVV-viraston sääntöjä⁽⁸⁾. Asiakkaiden mukaan lisäksi sovelletaan tiettyjä yhteisön direktiivejä⁽⁹⁾. Asiakkaiden ja joidenkin valmistajien mukaan nestesovelluksia koskevat tiukemmat säännöt kuin muita sovelluksia. Nämä säännöt on niiden mukaan vaikeampi täyttää, kun on kyse nestemäisten elintarvikkeiden pakkauksista.
- 27) Aseptisten elintarvikepakkausten kartonkimateriaali on steriloitava. Sterilointi suoritetaan tavallisesti käsittelemällä kartonki peroksidilla⁽¹⁰⁾. Peroksidi on syövyttävä aine, joka asettaa erittäin suuret vaatimukset liimaukselle, jonka on saatava kuidut hylkimään peroksidiliuosta. Asiakkaiden ja joidenkin valmistajien mielestä liimaus ei tässä suhteessa ole yhtä tärkeä kuivien elintarvikkeiden pakkauksissa.
- 28) Tutkimus osoitti myös, että kestävyys halkeamille on tärkeämpi tekijä nestepakkaukskartongin kohdalla kuin muiden kartonkityyppien kohdalla. Kartongin taittamisominaisuudet ovat tärkeitä, koska nesteet karkaavat helposti pienimmistäkin halkeamista toisin kuin kiinteät aineet. Halkeamat vähentävät pakkauksen kaasutiivyyttä ja altistavat sisällön sterilisoimattomille aineille, esimerkiksi kuiduille, minkä seurauksena epästeriilejä aineita voi liueta nesteeseen. Lisäksi aseptisten pakkausten pitkä säilyvyysaika (jopa kaksi vuotta) asettaa erityisiä vaatimuksia kartonkimateriaalille, koska pakkaus ei saa halkeilla tuotteen koko myyntiaikana.
- 29) Kolmannet ovat todenneet myös, että organoleptiset ominaisuudet, kuten tahrat ja hajut, ovat nestemäisten elintarvikkeiden pakkauksissa käytettävän kartongin osalta vaikeammin kohdattavissa kuin muiden kartonkilajien osalta. Nestemäiset elintarvikkeet, varsinkin maito, ovat tämän suhteen erittäin herkkiä ja imevät helposti tahroja ja hajuja, kun taas kiinteät elintarvikkeet kestävät epästeriilejä vaikutuksia nestemäisiä elintarvikkeita paremmin.
- 30) Osapuolet myöntävät, että nestemäisten elintarvikkeiden pakkaus on yksi kaikkein vaativimmista loppukäyttötarkoituksista, ja tunnustavat johdanto-osan 25—29 kappaleissa kuvailtujen ominaisuuksien tärkeyden nestepakkaukskartongin osalta. Osapuolet väittävät kuitenkin, että useat edellä mainituista vaatimuksista koskevat myös muunlaisten tuotteiden pakkauksissa käytettävää kartonkia. Komissio myöntää, että vaikka voikin olla totta, että esimerkiksi savukkeiden ja suklaan pakkauksissa käytettävän kartongin organoleptiset vaatimukset voivat olla samankaltaiset kuin nestepakkaukskartonkiin sovellettavat vaatimukset, eivät esimerkiksi nesteen absorptiovastusta koskevat vaatimukset ole samat. Yksikään muu kuluttajapakkauskartongin loppukäyttötarkoitus ei edellytä näiden kaikkien vaatimusten täyttämistä yhtä pienillä poikkeamilla.
- 31) Edellä esitetyn perusteella voidaan päätellä, että nestepakkaukskartonki muodostaa muusta pakkauskartongistä erilliset merkitykselliset markkinat kysynnän korvattavuuden kannalta tarkasteltuna.

⁽⁶⁾ Liimauksella tarkoitetaan kartongin käsittelyä eräänlaisella liimalla, joka sitoo kartongin kuidut. Liimaus lisätään massaan ennen kuin massa syötetään kartonkikoneen perälaatikkoon.

⁽⁷⁾ U.S. Food and Drug Administration: Federal Food, Drug and Cosmetic Act.

⁽⁸⁾ BGA (Bundesgesundheitsamt), Bundesinstitut für gesundheitlichen Verbraucherschutz in Veterinärmedizin.

⁽⁹⁾ Esim. raakamaidon, lämpökäsitellyn maidon ja maitopohjaisten tuotteiden tuotantoa ja markkinoille saattamista koskevista terveysasäännöistä 16 päivänä kesäkuuta 1992 annettu neuvoston direktiivi 92/46/ETY, EYVL L 268, 14.9.1992, s. 1.

⁽¹⁰⁾ Peroksidikäsittely suoritetaan upottamalla pakkausmateriaali kuumaan peroksidikylpyyn tai ruiskuttamalla peroksidia muotoiltuun laatikkoon.

Nestepakkauskartonki ja muut pakkausmateriaalit eivät ole korvattavissa keskenään

Tarjonnan korvattavuus

32) Osapuolten mukaan nestemäisten tuotteiden pakkauksissa käytettävän kartongin ja muiden pakkausmateriaalien kuten lasin ja muovin korvattavuus on runsasta kysyntäpuolella. Pakkauskartonkiasiakkaat ovat selvästi kiistäneet tämän osapuolten väittämän materiaalien keskinäisen korvattavuuden.

Ensikuidusta valmistetut nestepakkauskartonkilajit ja muut kartonkilajit eivät ole korvattavissa keskenään

33) Nestepakkauskartongin valmistajien asiakkaat ovat Tetra Pakin, SIG Combiblocin ja Elopakin kaltaisia jalostajia eivätkä meijereiden kaltaisia loppukäyttäjiä. Jalostajat eivät pysty siirtymään muiden pakkausmateriaalien käyttöön nykyisissä pakkausjärjestelmissä. Tarkemmin sanottuna kartongin korvaaminen muilla materiaaleilla ei olisi toteutettavissa oleva ratkaisu muun muassa tuotantoteknologian ja olemassa olevien koneiden johdosta. Pakkaustuotteen vaihtaminen edellyttäisi suuria investointeja nykyisiin täyttö- ja pakkauskoneisiin. Nestepakkauskartonkiasiakkaat eivät sen vuoksi vaihtele pakkausmateriaaleja (kartonki, muovi ja lasi) lyhytaikaisten hinnanvaihteluiden vuoksi.

37) Osapuolet väittävät, että ensikuidusta valmistettujen eri lajien korvattavuus on suurta tarjontapuolella muun muassa sen vuoksi, että perusraaka-aineet ovat samat ja valmistusteknologia samanlainen. Osapuolten mukaan mahdollisuus käyttää samaa konetta useamman kuin yhden lajin valmistukseen on todiste tarjonnan korvattavuudesta. Lisäksi osapuolet väittävät, että nestepakkauskartongin valmistamiselle ei ole vakavia teknisiä esteitä ja että muut ensikuitukartongin valmistajat pystyisivät valmistamaan nestepakkauskartonkia.

34) Osapuolet väittävät, että jakeluketjun loppupäässä sijaitsevien asiakkaiden kuten meijereiden tai vähittäiskauppioiden taholta tulevan kysynnän muutos pakottaisi jalostajat vaihtamaan tuotantonsa muoviin. Komissio on kuitenkin sitä mieltä, että elintarvikevalmistajan päätös siirtyä nestepakkauskartongista muoviin olisi kertamuutos. Toisin sanoen siirtymispäätös koskisi koko järjestelmää ja merkitsi pysyvää muutosta kysyntämallissa. Niinpä komissio katsoo, että muovi voi vaikuttaa nestepakkauskartongin kysyntään ainoastaan pitkällä aikavälillä ja pysyvästi. Tämän seurauksena muovin ei katsota korvaavan suoraan nestepakkauskartonkia määriteltäessä merkityksellisiä tuotemerkkinoita.

38) Tutkimus osoitti, että teoriassa on todellakin mahdollista valmistaa eri ensikuitukartonkilajeja samalla koneella tekniseltä kannalta katsottuna. Tutkimus osoitti kuitenkin, että toimittajien erikoistuminen — esimerkiksi tiettyihin nestepakkauskartonkilajeihin — on yleistä. Johtavat kartonkivalmistajat erikoistuvat yleensä tiettyihin loppukäyttöalueisiin joko strategisista syistä tai koska ne ovat perinteisesti valmistaneet tietyille jalostajille. Sekä osapuolet että asiakkaat ovat vahvistaneet, että perimmäinen syy kartonkikoneiden yhtenäistämiseen on lajin vaihtamisesta aiheutuvien kustannusten välttäminen ja siten suurtuotannon etujen saavuttaminen. [...]*.

35) Tutkimuksen tulokset ovat tässä asiassa yhdenmukaisia elintarvikkeiden ja juomien pakkauksia koskevien aikaisempien päätösten⁽¹⁾ kanssa, joissa komissio ei katsonut merkityksellisten tuotemerkkinoiden sisältävän kaikkia pakkausmateriaaleja.

39) Tutkimus osoitti myös, että siirtyminen valmistamaan uusia nestepakkauskartonkilajeja ei ole yksinkertaista ja vie aikaa jopa kokeneilta nestepakkauskartongin valmistajilta. Nestepakkauskartonkiasiakkaiden mukaan valmistajan löytäminen uudelle kartongille vaatisi huolellista suunnittelua, kehitystyötä, testausta, koetuotantoa ja kenttäkokeita ennen kuin kaupallinen tuotanto voitaisiin aloittaa. Asiakkaiden mukaan tämä voisi viedä jopa 36 kuukautta. Ei ole syytä olettaa, että nestepakkauskartongin kaupallisen tuotannon aloittamiseen kuluva aika olisi lyhyempi nykyiselle muunlaisen kartongin tuottajalle, koska myös tällaisen tuottajan olisi käytävä läpi samat vaiheet. Osapuolet väittävät, että tuottaja, joka ei ole aikaisemmin valmistanut nestepakkauskartonkia, pystyisi aloittamaan kaupallisen tuotannon 12—18 kuukaudessa. Komission tutkimuksessa ilmeni myös, että siirtyminen nestepakkauskartongin tuotantoon aiheuttaisi muiden kartonkilajien valmistajille huomattavia kustannuksia.

36) Edellä mainituista syistä komissio ei katso muiden pakkausmateriaalien kuuluvan nestepakkauskartongin kanssa samoille merkityksellisille tuotemerkkinoille.

40) Edellä esitetyn perusteella on päätettävä, että nopea tarjonnan muuttaminen ei olisi mahdollista. Niinpä komissio ei tarkastele tarjonnan korvattavuutta merkkien määrittelyn yhteydessä vaan ennemminkin potentiaalisen kilpailun yhteydessä (ks. jäljempänä).

⁽¹⁾ Päätös 6.6.1991 (IV/M.081 — VIAG/Continental Can), EYVL C 156, 14.6.1991, s. 10; päätös 96/222/EY (IV/M.603 — Crown Cork & Seal/Carnaud MetalBox), EYVL L 75, 23.3.1996, s. 38; päätös 21.4.1998 (IV/M.1109 — Owens Illinois/BTR Packaging), EYVL C 165, 30.5.1998, s. 7.

Päätelmä

- 41) Koska kysynnän korvattavuus nestepakkauskartongin ja muiden kartonkilajien sekä muiden pakkausmateriaalien välillä ja tarjonnan korvattavuus nestepakkauskartongin ja muun pakkauskartongin välillä on vähäistä, merkityksellisten tuotemerkkinöiden katsotaan tässä asiassa olevan nestepakkauskartongin markkinat.
- 42) Muun kuin nestepakkauskartongin osalta ei voida sulkea pois mahdollisuutta, että myös uusiokuidusta valmistettu kartonki olisi otettava huomioon. Ei myöskään ole mahdollista, että yksityiskohtaisempi jakaminen eri sovelluksissa kuten savukerasioissa, kupeissa, kosmetiikkatuotteissa ja graafisissa tarkoituksissa käytettävään kartonkiin voisi olla aiheellista. Näitä kysymyksiä ei kuitenkaan tarvitse ratkaista lopullisesti tässä asiassa, koska toimenpide ei johtaisi määrävän markkina-aseman syntymiseen tai vahvistumiseen, vaikka nestepakkauskartongin markkinat määriteltäisiin mahdollisimman kapeasti.

Merkitykselliset maantieteelliset markkinata) *Sanomalehtipaperi*

- 43) Osapuolten mukaan sanomalehtipaperin merkitykselliset maantieteelliset markkinat ovat maailmanlaajuiset. Osapuolet väittävät, että sanomalehtipaperi on kansainvälinen kauppatavara ja että tuonti Euroopan talousalueelle ja vienti Euroopan talousalueelta on merkittävää. Osapuolten mielestä suurin osa asiakkaista käyttää sekä kotimaisia että kansainvälisiä tavarantoimittajia kyseisen tavarantoimittajan todellisesta sijaintipaikasta riippumatta. Osapuolet väittävät myös, että mantereiden väliset hintaerot eivät ole merkittäviä ja että erityisiä kaupan esteitä ei ole.
- 44) Aikaisemmissa asioissa⁽¹²⁾ komissio on katsonut, että sanomalehtipaperin markkinoilla kilpailualue käsittää vähintään Euroopan talousalueen. Hiljattain käsitellyssä kanadalaisesta tuottajaa Abitibi Consolidated koskevassa asiassa komissio havaitsi vahvoja merkkejä Euroopan talousalueen laajuisista markkinoista⁽¹³⁾. Komission tämän asian yhteydessä suorittama tutkimus vahvistaa ennemminkin väitteen Euroopan laajuisista markkinoista kuin maailmanlaajuisista markkinoista. Varsinkin tuonti Euroopan talousalueelle on ollut pientä ja suhteellisen vakaata viimeisten kymmenen vuoden aikana. Vuonna 1997 tuotiin pääasiassa Kanadasta ja pienemmässä määrin Venäjältä ja Yhdysvalloista 744 000 tonnia, mikä vastaa ainoastaan 7,6 prosenttia kulutuksesta⁽¹⁴⁾.
- 45) Sanomalehtipaperiasiakkailta saatujen vastausten mukaan tehtaiden sijaintipaikka painopaikkaan nähden on tärkeä tekijä eikä Euroopan ulkopuolelta yleensä tuoda merkittäviä määriä. Tullien ja kuljetuskustannusten katsottiin nostavan sanomalehtipaperin hintaa ja muodostavan esteen hankinnoille Euroopan ulkopuolelta. Lisäksi Pohjois-Amerikassa valmistetut laadut eivät vastaa täysin Euroopan talousalueella käytettyjä laatuja.

Esimerkiksi Kanadasta tuodaan sanomalehtipaperia jonkin verran, mutta laatua pidetään eurooppalaista laatua huonompana ja "halpana". Venäjältä toimitetun sanomalehtipaperin laatu ei asiakkaiden mukaan ole vastannut heidän tarpeitaan. Asiakkaat totesivat myös, että hinnanvaihtelut eivät osoita Pohjois-Amerikan ja Euroopan talousalueen kuuluvan samoille merkityksellisille maantieteellisille markkinoille, koska asiakkaiden mukaan hinnat voivat vaihdella huomattavasti näiden kahden mantereiden välillä.

- 46) Osapuolet ovat väittäneet, että jos muualla maailmassa on tilapäisesti ylikapasiteettia ja sen seurauksena liikatarjontaa, näitä ylimääräisiä varastoja tarjotaan myytäväksi Euroopan talousalueelle. Osapuolten mukaan tämä on osoitus maailmanlaajuisista markkinoista. Komissio ei ole samaa mieltä siitä, että tällainen myynti olisi välttämättä merkki maailmanlaajuisista markkinoista. Tutkimuksen tässä vaiheessa ei myöskään ole todisteita siitä, että näin olisi joskus tapahtunut, minkä vuoksi kyse on pelkästä olettamuksesta.
- 47) Edellä esitetyn perusteella sanomalehtipaperin merkityksellisten maantieteellisten markkinöiden ei tässä päätöksessä siten katsota olevan Euroopan talousaluetta laajemmat.

b) *Aikakauslehtipaperi*

- 48) Osapuolten mukaan vienti Euroopan talousalueelta on runsasta. Sen vuoksi osapuolet katsovat aikakauslehtipaperin markkinöiden olevan maailmanlaajuiset.
- 49) Vienti Euroopan talousalueelta muodostaa osapuolten mukaan noin 13 prosenttia kokonaistuotannosta. Tuonti sen sijaan on tällä hetkellä vähäistä ja Euroopan talousalueelle tuonnin osuus on mitätön. Eräässä aikaisemmassa päätöksessä⁽¹⁵⁾ komissio määritteli merkitykselliset maantieteelliset markkinat vähintään Euroopan talousalueen laajuisiksi. Kolmansilta saadut tiedot vahvistavat, että samoin on myös tässä asiassa.
- 50) Edellä esitetyn perusteella aikakauslehtipaperin merkityksellisten maantieteellisten markkinöiden katsotaan siten tässä asiassa olevan vähintään Euroopan talousalueen laajuiset.

c) *Muiden kuin nestemäisten tuotteiden pakkauskartonki*

- 51) On merkkejä, että muiden kuin nestemäisten tuotteiden pakkauskartongin markkinat ovat vähintään Euroopan talousalueen laajuiset. Tässä asiassa ei kuitenkaan ole tarpeen määritellä muiden kuin nestemäisten tuotteiden pakkauskartongin maantieteellisiä markkinoita, koska toimenpide ei johtaisi määrävän markkina-aseman syntymiseen tai vahvistumiseen, vaikka käytetty markkinöiden määritelmä olisikin kapein mahdollinen.

d) *Nestepakkauskartonki*

- 52) Osapuolten mukaan nestepakkauskartongin maailmanlaajuiset kauppavirrat ovat huomattavia, sen vuoksi merkitykselliset maantieteelliset markkinat ovat osapuolten mukaan maailmanlaajuiset.

⁽¹²⁾ Päätös 12.5.1992 (IV/M.210 — Mondi/Frantschach), EYVL C 124, 16.5.1992, s. 19; myös IV/M.646 — Repola/Kymmene — ks. alaviite 5.

⁽¹³⁾ Päätös 14.9.1998 (IV/M.1296 — Norske Skog/Abitibi/Hansol Paper), EYVL C 306, 6.10.1998, s. 11.

⁽¹⁴⁾ Tuonnista peritään 3,5 prosentin tulli, joka poistetaan asteittain vuoteen 2002 mennessä. Kanadalla on 630 000 tonnin tulliton tuontikiintiö.

⁽¹⁵⁾ IV/M.646 — Repola/Kymmene — ks. alaviite 5.

- 53) Osapuolet väittävät, että runsas vienti Euroopan talousalueelta on merkki maailmanlaajuisista markkinoista. Esimerkiksi osapuolten nestepakkauksetonkion vienti vastasi noin (20—30 prosenttia) niiden kokonaistuotannosta vuonna 1997. Osapuolten suuria nestekartonkion vientimääriä ei voida kuitenkaan yksinään pitää merkkinä maailmanlaajuisista markkinoista. Osapuolten toimittamien tietojen mukaan viennin kokonaismäärä Euroopan talousalueelta oli vuonna 1997 ainoastaan noin 10 prosenttia kokonaismarkkinoista. Olisi myös huomattava, että nestepakkauksetonkia viedään pääasiassa Aasiaan, jossa ei käytännössä ole ollenkaan nestepakkauksetonkion tuotantoa.
- 54) Osapuolet väittävät, että nestepakkauksetonkion tuovat huomattavia määriä kartonkia Pohjois-Amerikasta. Osapuolten toimittamien tietojen mukaan nestepakkauksetonkion kokonaistuonti Pohjois-Amerikasta Länsi-Eurooppaan oli vuonna 1997 noin 8 prosenttia kokonaismarkkinoista. Tuonti jakaantuu epätasaisesti ostajien kesken siten, että jotkin yritykset tuovat huomattavia määriä ja toiset eivät juuri ollenkaan. Vaikka tämän voidaan katsoa osoittavan, että tuonti ei ole liian kallista tai vaikeaa, komissio havaitsi myös, että kartonkia tuodaan Pohjois-Amerikasta lähinnä strategisista syistä.
- 55) Osapuolet väittävät edelleen, että komissio päätöksessä 92/163/ETY⁽¹⁶⁾ (Tetra Pak II) myönsi kilpailun nestepakkauksetonkion myynnin alalla olevan maailmanlaajuisuutta. Nestepakkauksetonkion markkinat eivät kuitenkaan olleet tutkittavana mainitussa päätöksessä, joka koski nestepakkauksetonkion loppupään markkinoita. Merkityksellisiä maantieteellisiä markkinoita ei myöskään määritely tarkasti kyseisessä päätöksessä eikä tarkasteltu sellaisia tekijöitä kuin tuonti tai vienti, tullit ja kaupan muut kuin tariffiesteet. Sen vuoksi komissio ei voi ottaa huomioon osapuolten väitettä, että komissio olisi jo myöntänyt merkityksellisten maantieteellisten markkinoiden olevan maailmanlaajuiset.
- 56) Asiakkaat ovat yleisesti sitä mieltä, että hankinta Euroopan ulkopuolelta ei ole kannattava tullien, kuljetuskustannusten ja joidenkin jäsenvaltioiden ympäristölainsäädännön vuoksi. Kuitu on Pohjois-Amerikassa halvempaa kuin Euroopan talousalueella. Nestepakkauksetonkion tuontitullit ovat kuitenkin tällä hetkellä 4,0—6,6 prosenttia. Tullit poistetaan asteittain vuoden 2003 loppuun mennessä. Osapuolten toimittamien tietojen mukaan kuljetuskustannukset Yhdysvalloista ovat lisäksi yli (5—15 prosenttia)* korkeammat, minkä seurauksena hinnat nousevat (1—5 prosenttia)* tonnilta.
- 57) Komissio havaitsi myös, että Euroopan talousalueella kartonkilajit kehitetään täyttämään tietyt ympäristönsuojeluvaatimukset. Euroopan ulkopuolella tilanne ei välttämättä ole sama. Nestepakkauksetonkion osalta komissio sai tutkimuksessaan selville, että Yhdysvalloissa ja Euroopan talousalueella myydyt kartongit eroavat toisistaan merkittävästi. Yhdysvaltalaiset toimittajat valmistavat laatua, jota käytetään Euroopassa ainoastaan vähän muun muassa sen eurooppalaisia laatuja korkeamman

painon vuoksi. Tällä tekijällä on merkitystä niissä jäsenvaltioissa, joissa jätteen vähentäminen on tärkeä ympäristökysymys, kuten Saksassa, Itävallassa, Alankomaissa ja Skandinaviassa. Varsinkin Saksassa ja Alankomaissa ympäristölainsäädännössä kartongin paino on merkittävä tekijä. Saksassa DSD Duales System Deutschland perii kartongin kierrätyksestä painoon perustuvan maksun. Alankomaissa Integratiecovenant Verpakkingen vaatii pienentämään kaikkia pakkaustuotteita, myös kartonkia, 10 prosenttia vuoteen 2001 mennessä. Tarkoituksena on laskea kartongin painoa säilyttäen samat suoritusvaatimukset. Molemmissa tapauksissa amerikkalaisen kartongin käytöstä olisi taloudellista haittaa. Osapuolten toimittamien tietojen mukaan Euroopan talousalueella myydyin pohjoisamerikkalaisen kartongin neliöhinta on kalliimpi.

- 58) Kysynnän rakenne ja tullit sekä Euroopan talousalueen ympäristönsuojeluvaatimukset vaikeuttavat yhdysvaltalaisen tavarantoimittajien vientimahdollisuuksia Euroopan talousalueelle, vaikka onkin joitakin merkkejä siitä, että yhdysvaltalaisen tuottajien kuitukustannukset ovat pienemmät kuin Euroopan talousalueen tuottajien. Näitä vaikeuksia korostaa se, että tuonti Yhdysvalloista on 7 viimeisen vuoden aikana pysynyt vakaana alle 10 prosentissa Euroopan talousalueen kokonaiskulutuksesta. Komission tutkimuksessa ilmeni myös, että kartongin hankintaa Itä-Euroopasta ei yleensä pidetä kannattavana sen huonon laadun vuoksi. Nestepakkauksetonkia ei tällä hetkellä tuoda Itä-Euroopasta ollenkaan.
- 59) Ottaen huomioon tuonnin suhteellisen alhainen taso, tullit, kuljetuskustannukset, muut kuin tariffiesteet ympäristölainsäädännön alalla ja todisteet erilaisesta tarjontarakenteesta Pohjois-Amerikassa, Itä-Euroopassa ja Euroopan talousalueella, nestepakkauksetonkion merkityksellisten maantieteellisten markkinoiden ei katsota olevan Euroopan talousaluetta laajemmat. Jotkin edellä käsitellyistä tekijöistä, kuten tullien asteittainen poistaminen, voivat merkitä markkinoiden asteittaista laajentumista. Nämä tekijät eivät kuitenkaan riitä tällä hetkellä todistamaan, että markkinat ovat Euroopan talousaluetta laajemmat. Euroopan talousalueen ulkopuolelta tulevan tuonnin merkitystä käsitellään kuitenkin potentiaalista kilpailua koskevassa arvioinnin osassa.

V ARVIOINTI

a) Sanomalehtipaperi

Nykyinen kilpailu

- 60) Osapuolet arvioivat sanomalehtipaperin kokonaiskulutuksen Euroopan talousalueella olevan 9,7 miljoonaa tonnia. Niiden yhdistetyn markkinaosuuden Euroopan talousalueella arvioidaan olevan (20—30 prosenttia)* (Enso (10—15 prosenttia)*, Stora (10—15 prosenttia)*). Osapuolet eivät ole pystyneet toimittamaan myynnin määrään tai arvoon perustuvia lukuja kilpailijoidensa markkinaosuuksista. Ne ovat pystyneet ilmoittamaan

⁽¹⁶⁾ Asia IV/M.31.043, EYVL L 72, 18.3.1992, s. 1.

osuudet Euroopan talousalueella käytössä olevasta kapasiteetista. Komissio on varmistanut tärkeimpien kilpailijoiden toimittamien luottamuksellisten lukujen avulla, että kapasiteettiosuudet vastaavat suurin piirtein osuutta myynnistä. Lisäksi Euroopan paperiteollisuusyhdistyksen (CEPI) julkiset tilastot vahvistavat, että kokonaiskapasiteetti ja kulutus ovat Euroopassa periaatteessa tasapainossa. Tämän perusteella seuraavassa taulukossa esitetään johtavien sanomalehtipaperin toimittajien suhteelliset asemat Euroopan talousalueella.

Taulukko

Tärkeimpien toimittajien markkina-asemat vuonna 1997

Enso	(10—15 prosenttia) *
Stora	(10—15 prosenttia) *
Yhteensä	(20—30 prosenttia) *
UPM-Kymmene	(15—20 prosenttia) *
Norske Skog	(10—15 prosenttia) *
Haindl	(10—15 prosenttia) *
MoDo	(10—15 prosenttia) *

On myös huomattava, että Euroopan talousalueella on useita pienempiä toimittajia, kuten SCA, Myllykoski ja Palm. Lisäksi pääasiassa Kanadasta ja Venäjältä Euroopan talousalueelle tuodun sanomalehtipaperin osuus kuluksessa vuonna 1997 oli noin 7,6 prosenttia.

- 61) Kuten edellä esitetystä voidaan todeta, sanomalehtipaperin tarjonta näyttää olevan melko keskittynyttä. Kuuden johtavan tuottajan osuus on noin 75 prosenttia. Pienistä tuottajista suurimman osuus kapasiteetista on alle 5 prosenttia, ja se on kooltaan alle puolet kuin pienin kuudesta suuresta tuottajasta.
- 62) Kilpailijat eivät ole ilmoittaneet huolestumista toimenpiteistä. Jotkin asiakkaat ovat ilmaisseet jonkinasteista yleisluonteista huolestumista sanomalehtipaperiteollisuuden keskittymisestä, mutta eivät mitään erityistä, huolestumista tästä sulautumasta. Lisäksi jotkin asiakkaat ovat jopa ilmoittaneet uskovansa, että markkinat ovat nykyisin manipuloidut.
- 63) Tässä asiassa komissio havaitsi, että kuuden suurimman toimittajan välinen kilpailu on ratkaisevan tärkeää markkinoiden kokonaistilanteen kannalta. Kysyntäpuoli koostuu muutamasta erittäin suuresta ostajalta, kuten Murdoch-konserni ja Axel Springer Verlag, sekä lukuisista keskisuurista ja pienistä ostajista. Osapuolten arvion mukaan suurimpien ostajien osuus markkinoista on

noin (25—35 prosenttia)*. Jotkin suurimmista sanomalehtipaperin ostajista ostavat sellaisia määriä, että ne voisivat käyttää joidenkin suurten valmistajien koko kapasiteetin.

- 64) Toimittajille suurimmat ostajat tuovat vakautta ja siten turvallisuutta, koska suuren asiakkaan menettäminen kokonaan tai osittain voisi aiheuttaa toimittajalle suuria vaikeuksia käyttäen tehtänsä koko kapasiteettia. Toimittajat ovat sen vuoksi herkkiä suurten asiakkaiden menettämiseksi. Toisaalta kuusi suurta toimittajaa ovat suurimmille ostajille todellisuudessa ainoa toimituslähde. Tämä ilmeni komission tutkimuksesta, joka osoitti, että suurimmat ostajat ostavat pääasiassa suurimmilta valmistajilta ja periaatteessa pitävät ainoastaan näitä yrityksiä tämänhetkinä tai potentiaalisina sanomalehtipaperin toimittajina.
- 65) Suurimpien asiakkaiden ja kuuden suuren toimittajan välisissä neuvotteluissa saavutetut sopimusehdot vaikuttavat merkittävästi markkinoiden muuhun osaan eikä vähiten sen vuoksi, että kuuden toimittajan osuus on 75 prosenttia markkinoista, vaan myös näiden ostajien pelkän koon ja ostomäärän vuoksi. Tämän seurauksena toimittajien ja suurten ostajien väliset sopimusneuvottelut vaikuttavat ratkaisevasti sanomalehtipaperimarkkinoiden toimintaan. Kuusi suurinta toimittajaa (UPM-Kymmene, Enso, Stora, Norske Skog, Mopo ja Haindl) muodostavat käytännöllisesti katsoen oligopolin, ja oligopolin jäsenten välinen kilpailu suurista sopimuksesta vaikuttaa ratkaisevasti markkinatilanteeseen. Tämän seurauksena on myös syytä uskoa, että jos oligopoli onnistuu nostamaan suurimmilta ostajilta perimiään hintoja, tämä johtaa hintatason yleiseen nousuun markkinoilla. Sen vuoksi komissio tutki, onko toimenpide omiaan johtamaan oligopolistisen määräävän aseman syntymiseen tai vahvistumiseen.

Oligopolistinen määräävä asema

- 66) Komissio päätöksessään 97/26/EY⁽¹⁷⁾ (Gencor/Lonrho) totesi seuraavaa: "Oligopolin määräävästä markkina-asemasta aiheutuvat kielteiset seuraukset ovat samankaltaisia kuin yhden yrityksen määräävän aseman seuraukset. Tällainen tilanne voi syntyä, jos oligopolin jäsenten pelkkä sopeutuminen markkinaoloihin aiheuttaa kilpailuvastaista rinnakkaiskäyttäytymistä, jonka yhteydessä oligopolista tulee määräävä. Silloin ei tarvita salaisia sopimuksia, jotta oligopoli saavuttaa määräävän aseman ja käyttäytyy selvästi jäljellä olevista kilpailijoista, asiakkaista ja lopulta kuluttajilta riippumattomasti".
- 67) Tässä asiassa komissio havaitsi, että sanomalehtipaperimarkkinoiden piirteet osoittavat markkinoilla olevan vähän tekijöitä, jotka kannustavat oligopolin jäseniä kilpailemaan keskenään. Markkinoilla on pikemmin useita kilpailua rajoittavien oligopolististen markkinoiden piirteitä: kysyntäpuolella kasvu on ainoastaan kohtalaista, tarjontapuoli on erittäin keskittynyt, tuote on homogeeninen, tuotantotekniikka on täysin kehittynyt, markkinoille pääsyn esteet ovat suuret ja kustannusrakenteet ovat samanlaiset. Komissio totesi myös, että toimenpiteen seurauksena Herfindahl-Hirschman-indeksi nousi 313 yksikköä, mikä on merkittävä muutos.

⁽¹⁷⁾ Asia IV/M.619, EYVL L 11, 14.1.1997, s. 30, johdanto-osan 140 kappale.

68) Komissio on tutkittuaan markkinat yksityiskohtaisesti kuitenkin päätellyt, että toimenpide ei johtaisi oligopolistisen määräävän aseman syntymiseen tai vahvistumiseen. Osapuolten mukaan sanomalehtipaperin markkinat eivät ole avoimet varsinkaan sellaisten avaintekijöiden kuin toimitusten ja hintojen suhteen ja erityisesti hintojen osalta salaiset alennukset osoittavat, että markkinat eivät ole avoimet. Komissio havaitsi myös, että potentiaalista kilpailua on jonkin verran, erityisesti Kanadasta. Lisäksi suurimmilla ostajilla näyttää olevan jonkin verran tasapainottavaa ostovoimaa. Tämän vuoksi komissio on kaiken kaikkiaan todennut, että oligopolin jäsenmäärän muuttuminen kuudesta viiteen ei ole niin merkittävä, että se johtaisi oligopolistisen määräävän aseman syntymiseen tai vahvistumiseen tässä asiassa.

b) Aikakauslehtipaperi

69) Osapuolten arvion mukaan aikakauslehtipaperin kokonaiskulutus Euroopan talousalueella on 7,94 miljoonaa tonnia. Osapuolten yhdistetty markkinaosuus on arviolta (20—25 prosenttia)* (Enso (5—10 prosenttia)*, Stora (10—15 prosenttia)*). Osapuolet eivät ole pystyneet ilmoittamaan myynnin määrään tai arvoon perustuvia lukuja kilpailijoidensa markkinaosuuksista. Ne ovat pystyneet ilmoittamaan osuudet Euroopan talousalueella käytössä olevasta kapasiteetista. Tämän perusteella seuraavassa taulukossa esitetään johtavien aikakauslehtipaperin toimittajien suhteelliset asemat Euroopan talousalueella kapasiteetin perusteella.

Taulukko

Tärkeimpien toimittajien markkina-asemat vuonna 1997

Enso	(5—10 prosenttia) *
Stora	(10—15 prosenttia) *
Yhteensä	(15—25 prosenttia) *
UPM-Kymmene	(20—25 prosenttia) *
Metsä-Serla	(15—20 prosenttia) *
Burgo	(5—10 prosenttia) *
Haindl	(5—10 prosenttia) *
Norske Skog	(5—10 prosenttia) *
SCA	(5—10 prosenttia) *
MoDo	(1—5 prosenttia) *

70) Sulautuman jälkeen kahden johtavan aikakauslehtipaperin toimittajan osuus kapasiteetista Euroopan talousalueella olisi 45 prosenttia ja kolmen johtavan toimittajan osuus kapasiteetista olisi noin 60 prosenttia.

71) Komissio tutki samoista syistä kuin sanomalehtipaperin osalta kysymystä oligopolistisesta määräävästä asemasta aikakauslehtipaperin markkinoilla. Komissio on päätellyt pääasiassa samoista syistä kuin sanomalehtipaperin osalta, että kyseessä oleva toimenpide ei johda oligopolistisen määräävän aseman syntymiseen tai vahvistumiseen aikakauslehtipaperin markkinoilla.

c) Muiden kuin nestemäisten tuotteiden pakkauskartonki

72) Näillä markkinoilla osapuolet saavuttaisivat ainoastaan noin (25—35 prosentin)* markkinaosuuden Euroopan talousalueella. Jos markkinat jaettaisiin edelleen eri käyttötarkoitusten mukaan, kuten savukerasiat, kupit jne., osapuolten välillä ei joko olisi ollenkaan päällekkäisyyttä tai sitä olisi erittäin vähän käyttötarkoituksesta riippuen, koska Stora ja Enso eivät valmista tällaista kartonkia aivan samoihin käyttötarkoituksiin. Tämän seurauksena sulautuma ei johda määräävän aseman syntymiseen tai vahvistumiseen muiden kuin nestemäisten tuotteiden pakkauskartongin markkinoilla.

d) Nestepakkauskartonki

Markkinaosuudet

73) Osapuolet eivät ole pystyneet toimittamaan arviota nestepakkauskartongin kokonaismarkkinoista. Komission summittaisen arvion mukaan Euroopan talousalueen ensikuitumarkkinat ovat yhteensä noin 2—2,5 miljardia ecua, josta nestepakkauskartongin osuus on merkittävä.

74) Osapuolten arvion mukaan nestepakkauskartonkimarkkinoiden kokonaisvolyymi vuonna 1997 oli 1 062 700 tonnia toimitusten mukaan. Komissio on varmistanut osapuolten arvion kolmansien toimittamien luottamuksellisten lukujen avulla ja päätellyt, että tämä luku vastaa suurin piirtein kolmansien arvioita. Osapuolet ovat arvioineet yhteenlaskettujen toimitustensa vuonna 1997 olleen (500 000—1 000 000 tonnia)*. Tämän perusteella osapuolten osuus nestepakkauskartongin markkinoista olisi (50—70 prosenttia)*, ja siten niillä olisi paljon suurempi osuus kuin muilla markkinatoimijoilla. Osapuolten arvioiden mukaan Korsnäsin markkinaosuus olisi (10—20 prosenttia)* ja AssiDomänin (10—20 prosenttia)*. Komissio on tarkistanut osapuolten markkinaosuarviot nestepakkauskartonkiasiakkaiden toimittamien luottamuksellisten myyntilukujen avulla.

Potentiaalinen kilpailu

i) Markkinoille pääsyn esteet

75) Ensikuitukartongin markkinoille pääsyn esteet ovat suuret. Erityisesti kartonkikoneen rakentamiseen liittyvät kustannukset ovat huomattavat. Osapuolet arvioivat kustannusten olevan noin (300—400 miljoonaa)* ecua. Markkinoille pääsyyn liittyy riskejä myös suurtuotannon etujen merkityksen vuoksi: kannattava myynti on arviolta vähintään 50 000—200 000 tonnia vuodessa tehtaasta riippuen. Lisäksi kysynnän vaatimaton kasvu (noin 1—2 prosenttia vuodessa) vähentää edelleen markkinoille tulon houkuttelevuutta.

- 76) Nestepakkauskartongin markkinoille on vielä muitakin markkinoille pääsyn esteitä. Nestepakkauskartongin valmistus edellyttää käytännössä ennen kaikkea integroitua pitkäkuitumassatehdasta. Lisäksi osapuolten mukaan nestepakkauskartongin valmistuksessa tarvitaan seuraavia teknisiä laitteita/prosesseja: tehostettu massan pesukapasiteetti, massan jauhatuskapasiteetin nostaminen, kiertovesijärjestelmän muuttaminen ja pH:n valvontajärjestelmän asentaminen.
- 77) Koska investointikustannukset ovat suuret ja nestepakkauskartongin valmistus edellyttää tiettyä tuotantokapasiteettia ja myyntimäärää, potentiaalisen markkinoille tulijan olisi varmistettava sopimukset asiakkaiden kanssa jo ennen koneisiin investointia. Tämä vaikuttaa vaikealta, koska siirtyminen toisten tuotteiden valmistukseen on ongelmallista ja nestepakkauskartonkiasiakkaat ovat vakiintuneita ja perinteisesti pitkäaikaisia. Euroopan talousalueen nestepakkauskartongin markkinoille ei ole tullut uusia toimijoita viimeisten kymmenen vuoden aikana.

ii) *Potentiaaliset kilpailijat*

- 78) Koska uuden kartonkitehtaan rakentaminen vie useita vuosia ja investointikustannukset ovat huomattavat, ensikuitukartongin kokonaismarkkinoille tai nestepakkauskartongin markkinoille ei lähitulevaisuudessa ole odotettavissa aivan uusia tulokkaita.
- 79) Osapuolet ovat nimenneet International Paperin tehtaan Svetogorskissa, Venäjällä, elinvoimaiseksi mahdolliseksi kilpailijaksi nestepakkauskartongin markkinoilla. Komission tutkimus on kuitenkin osoittanut, että kyseisessä tehtaassa valmistettu kartonki on huonolaatuista eikä sovi Länsi-Euroopan markkinoille. Tehdas toimittaa tällä hetkellä pääasiassa Venäjän markkinoille. Komission tutkimus vahvisti, että kartongin valmistaminen Svetogorskin tehtaassa Länsi-Euroopan markkinoille vaatisi huomattavia investointeja ja veisi useita vuosia.
- 80) Osapuolet ovat väittäneet, että Kwidzynissä Puolassa tehdas, joka myös kuuluu International Paperille, toimittaa nestepakkauskartonkia jalostuslaitokselle Ranskassa. Komissio kuitenkin tietää, että tämä tehdas ei valmista nestepakkauskartonkia eikä pysty viemään nestepakkauskartonkia Euroopan talousalueelle lähitulevaisuudessa.
- 81) Osapuolet väittävät, että kilpailevien nestepakkauskartongin valmistajien, Korsnäs ja AssiDomänin, parhailaan toteuttamat kapasiteetin lisäykset kiristävät edelleen kilpailua Euroopan talousalueella. Osapuolten mukaan nykyinen kapasiteetti ylittää kysynnän. Kolmansilta saadut huomautukset viittaavat kuitenkin siihen, että viimeaikaiset kapasiteetin lisäykset ovat pelkästään vastaus nestepakkauskartongin kysynnän kasvuun.

Tutkimus on erityisesti osoittanut myös, että merkittäväällä osalla tästä uudesta kapasiteetista on jo ostajat.

- 82) Komissio on kuullut muita paperin- ja kartonginvalmistusyhtiöitä kuten MoDoa ja Metsä-Serlaa, voisivatko nämä harkita nestepakkauskartonkimarkkinoille tuloa. Nämä yhtiöt valmistavat tällä hetkellä muuta pakkauskartonkia. MoDo ja Metsä-Serla voisivat teoreettisesti aloittaa nestepakkauskartongin valmistuksen keskipitkällä aikavälillä nykyisillä koneillaan. Kuultuaan MoDoa ja Metsä-Serlaa komissio on kuitenkin päätellyt, että kumpikaan näistä tuottajista ei todennäköisesti tule näille markkinoille lähitulevaisuudessa.
- 83) Komissio toteaa, että potentiaalinen lisätuonti Yhdysvalloista aiheuttaa jonkin verran kilpailupainetta markkinoilla, mutta sillä ei kuitenkaan ole merkitystä. Tämä paine kasvaa todennäköisesti tulevaisuudessa, kun tuontitullit poistetaan seuraavien vuosien aikana. Osapuolten antama sitoumus olla vastustamatta hakemuksia tullivapaan kiintiön saamiseksi nestepakkauskartongille auttaisi nopeuttamaan tämän tavoitteen toteutumista, jos tällainen kiintiö hyväksytään (ks. jäljempänä).

Tasapainottava ostovoima

- 84) Nestepakkauskartonkimarkkinoille on ominaista muutama suuri tuottaja ja muutama suuri ostaja. Storan ja Enson lisäksi nestepakkauskartonkia valmistavat Euroopassa ainoastaan Korsnäs ja AssiDomän. Nestepakkauskartongin ostajia on vähän, ja markkinoita hallitsee Tetra Pak, jonka markkinaosuus on arviolta lähes (60—80 prosenttia)*. Toiset nestepakkauskartongin suuret ostajat ovat Elopak ja SIG Combibloc, joiden kummankin markkinaosuus Euroopan talousalueella on noin (10—20 prosenttia)*. Sulautuman jälkeen nestepakkauskartonkimarkkinoiden tarjontapuolen rakenne vastaa kysyntäpuolen rakennetta, ja markkinoilla on yksi suuri toimittaja ja kaksi pienempää toimittajaa sekä yksi suuri ostaja ja kaksi pienempää ostajaa.
- 85) Osapuolten mukaan kolmella suurella ostajalla, ja erityisesti Tetra Pakilla, on huomattava ostovoima, joka estää nestepakkauskartongin valmistajia nostamasta hintoja.
- 86) Tutkimus on osoittanut, että toimittajat ja asiakkaat ovat toisistaan riippuvaisia. Nestepakkauskartonkimarkkinoilla toimittajien ja ostajan väliset suhteet ovat pitkäaikaisia ja nestepakkauskartongin toimittajan vaihtaminen on harvinaista. Asiakkaat ovat ilmoittaneet, että toimittajan vaihtaminen johtaisi viivästyksiin, on kallista ja teknisesti vaativaa, koska nestepakkauskartongin arviointiprosessi on monimutkainen ja aikaa vievä. Tutkimus osoitti erityisesti, että tietyntyyppisen nestepakkauskartongin toimittajaksi tuleminen edellyttää sekä valmistajalta että asiakkaalta huomattavia investointeja koneisiin, tekniseen tukeen, tuotantoon, tuotteen koekäyttöön ja henkilöstöön.

- 87) Todisteena valmistajien ja ostajien suhteen pitkäaikaisuudesta voidaan mainita, että Enson pisin asiakassuhde on kestänyt jo 40 vuotta. Lisätodiste valmistajien ja asiakkaiden pitkäaikaisesta riippuvuussuhteesta on se, että Enso on jakanut tutkimus- ja kehitystoimintonsa yksiköihin, jotka ovat erikoistuneet kartonkien kehittämiseen joko Tetra Pakille, Elopakille tai SIG Combiblocille.
- 88) Kunkin tärkeimmän ostajan tarkastelu vahvistaa, että kysyntäpuolella on tasapainottavaa ostovoimaa.
- 89) Tetra Pak ostaa noin (> 500 000 tonnia)* nestepakkauskartonkia vuodessa Euroopan talousalueella käyttöä varten. Tämä määrä ostetaan Ensolta, Storalta, AssiDomäniltä ja Korsnäsiltä. Euroopan talousalueen ulkopuolella Tetra Pak käyttää myös muita paikallisia toimittajia. Tetra Pak on aikaisemmin auttanut kehittämään useita sen nykyisistä toimittajista nestepakkauskartongin valmistajiksi.
- 90) Tetra Pak ostaa noin (> 50 prosenttia)* Euroopan talousalueen tarpeestaan Stora Ensolta. Tetra Pakin ostot vastaavat useiden kartonkikoneiden koko tuotantoa ja noin (50 prosenttia)* osapuolten kokonaistuotannosta Euroopan talousalueella. Lisäksi on otettava huomioon, että nestepakkauskartongin valmistus on teollisuudenala, jolla kiinteät kustannukset ovat suuret ja jolla korkea kapasiteetin käyttöaste on välttämätön tyydyttävän kannattavuustason saavuttamiseksi. Tetra Pakin ostamien suurten määrien menettäminen merkitsisi sen vuoksi sitä, että osapuolten olisi löydettävä muita asiakkaita pystyäkseen täyttämään kapasiteettinsa. Tämä ei olisi helppo tehtävä lyhyellä aikavälillä.
- 91) Toisaalta Tetra Pak ostaa nestepakkauskartonkia sellaisia määriä, että se pystyisi kehittämään uutta kapasiteettia muiden nykyisten tai uusien toimittajien kanssa, jos osapuolet yrittäisivät käyttää markkinavoimaansa. Lisäksi Tetra Pak tuntee hyvin osapuolten kustannusrakenteen, koska se on tiiviissä yhteistyössä nestepakkauskartongin valmistajien kanssa. Nestepakkauskartongin osuus Tetra Pakin asiakkailleen toimittamien painamattomien pakkausten kustannuksista on noin (> 50 prosenttia)*. Komissio on myös havainnut, että muovi voi jossain määrin korvata nestepakkauskartongin pitkällä aikavälillä tuotantoketjun loppupäässä tapahtuvan nesteiden pakkaamisen markkinoilla. Tetra Pakin etujen mukaista on siten pyrkiä käyttämään tasapainottavaa ostovoimaansa.
- 92) Kaikista edellä esitetystä syistä voidaan päätellä, että Tetra Pakilla on niin paljon tasapainottavaa ostovoimaa, että se poistaa Storan ja Enson sulautumisen mahdollisesti aikaansaaman markkinavoiman kasvun.
- 93) Elopak ja SIG Combibloc ostavat paljon pienempiä määriä nestepakkauskartonkia kuin Tetra Pak. Elopakin osalta on lisäksi huomattava, että Elopak ja Enson tytäryhtiö Pakenso harjoittavat tällä hetkellä yhteistä jalostustoimintaa Lahdessa, Suomessa. [...]*. Tämä yhteinen jalostustoiminta muodostaa huomattavan osan Elopakin jalostamien pakkausten kokonaismäärästä. Tämä yhteys osapuoliin voisi heikentää Elopakin ostovoimaa sulautuman jälkeen.
- 94) On kuitenkin otettava huomioon, että molempien yrityksen tilaukset ovat niin suuria, että ne vastaavat yhden kartonkikoneen kapasiteettia. Tämä vaikeuttaa Elopakin ja SIG Combiblocin mahdollisuuksia siirtyä hankkimaan merkittävä osa määrästä vaihtoehtoisilta toimittajilta lyhyellä varoitusajalla. Se tarkoittaa myös sitä, että suuren hankintamäärän siirtäminen vaihtoehtoisille toimittajille kuten AssiDomänille ja Korsnäsille, jotka voisivat periaatteessa ryhtyä käyttämään WLT-kapasiteettia nestepakkauskartongin valmistamiseen, voisi vahingoittaa Stora Ensoa merkittävästi, jos osapuolet yrittäisivät käyttää markkinavoimaansa. Elopak ja SIG Combibloc hankkivat merkittäviä määriä Yhdysvalloista, mikä vahvistaa niiden tasapainottavaa ostovoimaa. Niillä molemmilla on myös merkittävää toimintaa Euroopan talousalueen ulkopuolella. Samoin kuin Tetra Pak myös Elopak ja SIG Combibloc tuntevat yksityiskohtaisesti osapuolten kustannusrakenteen. Niillä on myös samat kannustimet ostovoimansa käyttämiseen kuin Tetra Pakilla.
- 95) Tetra Pakiin verrattuna molemmat yhtiöt ovat kuitenkin lyhyellä aikavälillä heikommassa asemassa suhteessaan Stora Ensoon, koska niillä on sulautuman jälkeen vain yksi toimittaja Euroopan talousalueella, kun taas Tetra Pakilla on kolme. Lisäksi Elopak ja SIG Combibloc ostavat paljon pienempiä määriä kuin Tetra Pak. Vaikka Elopakilla ja SIG Combiblocilla on mahdollisuuksia vastustaa hinnankorotuksia, vaikuttaa siltä, että sulautumisen seurauksena Stora Enso saa enemmän valtaa sen ja Elopakin sekä sen ja SIG Combiblocin välisessä suhteessa.
- 96) Elopakin ja SIG Combiblocin osalta on lisäksi otettava huomioon, että osapuolien etujen mukaista on, että molemmat yhtiöt säilyvät tärkeinä toimijoina markkinoilla, jotta osapuolet eivät olisi täydellisesti Tetra Pakista riippuvaisia. Vaikka huoli siitä, että sulautuma voisi vaikuttaa haitallisesti Elopakin ja SIG Combiblocin asemaan verrattuna Tetra Pakiin, ei poistu täydellisesti, on myös myönnettävä, että Tetra Pakin tasapainottavaa ostovoimaa siirtyy tästä syystä jossain määrin myös Elopakille ja SIG Combiblocille. Lisäksi osapuolet pyrkivät antamallaan sitoumuksilla poistamaan näitä huolenaiheita (ks. johdanto-osan 101 kappale). Erityisesti on huomattava, että Enso myy osuutensa Elopakin kanssa yhteisestä Lahdessa, Suomessa, harjoitetusta jalostustoiminnasta, mikä poistaa kaikki epäilyt siitä, että tämä yhteys voisi antaa osapuolille enemmän vaikutusvaltaa Elopakiin nähden.

- 97) Yhteenvedona voidaan todeta, että sulautuma johtaa markkinarakenteeseen, jossa markkinoilla on yksi suuri ja kaksi pienempää toimittajaa sekä niitä vastassa yksi suuri ja kaksi pienempää ostajaa. Tämä on melko erikoinen markkinarakenne. Kaiken kaikkiaan komissio katsoo, että ostajilla on näissä suhteellisen erikoisissa markkinaolosuhteissa riittävästi tasapainottavaa ostovoimaa sen mahdollisuuden poistamiseksi, että osapuolet voisivat käyttää markkinavoimaansa.

Kolmansien reaktiot

- 98) Erityisesti asiakkaiden suhtautuminen on vaihdellut neutraalista myönteiseen. Asiakkaiden mukaan merkittävä pitkän aikavälin strateginen tekijä nestepakkauskartonkiteollisuuden alalla on mahdollisuus, että muovi syrjäyttää ajan mittaan paperin yhä lukuisimmissa käytötarkoituksissa. Sen vuoksi nestepakkauskartonkiteollisuuden on lisättävä kilpailukykyään. Storan ja Enson sulautuminen mahdollistaneekin tehokkaamman nestepakkauskartongin tuotannon ja siten parantaa nestepakkauskartongin kykyä kilpailla pitkällä aikavälillä muovisten pakkausmateriaalien kanssa.
- 99) Suomalainen järjestö Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto, jäljempänä 'MTK', on ilmoittanut olevansa huolissaan sulautuman vaikutuksista puunhankintaan Suomessa. MTK:n mielestä sulautuma vahvistaa osapuolten asemaa siten, että osapuolilla olisi paremmat mahdollisuudet hankkia puuta Euroopan talousalueen ulkopuolelta — varsinkin Baltian maista — mutta myös Ruotsista. MTK:n mukaan tämä lisäisi huomattavasti paineita Suomen puuntarjontamarkkinoilla ja antaisi osapuolille mahdollisuuden määrätä hintatasosta. Komissio ei ole samaa mieltä. Komissio on todennut nimenomaan, että sulautuma ei vaikuta juuri ollenkaan Suomen puunhankintamarkkinoihin.

Päätelmä

- 100) Edellä esitetyn perusteella voidaan päätellä, että osapuolet saavat suuren osuuden nestepakkauskartongin markkinoista. Vain rajoitettua kilpailua tulee esiintymään. Kysyntäpuoli on kuitenkin yhtä keskittynyt kuin tarjontapuoli, ja tärkeimpien ostajien, erityisesti Tetra Pakin, tasapainottava ostovoima merkitsee sitä, että toimenpide ei johda määräävään aseman syntymiseen tai vahvistumiseen nestepakkauskartongin markkinoilla.

Osapuolten antamat sitoumukset

- 101) Komissio panee merkille, että vastauksena väitetiedoksiantoon osapuolet ovat esittäneet seuraavat sitoumukset:
- a) Osapuolet ovat sitoutuneet tarjoamaan pienemmille asiakkaille hintasuojajärjestelmän viiden vuoden ajaksi sulautuman toteuttamisesta. Osapuolet ovat erityisesti sitoutuneet siihen, että suurimmilta asiakkailta veloitettaviin hintoihin tehtävät prosenttimääräiset korotukset eivät ole pienempiä kuin pienemmilta asiakkailta veloitettavien hintojen korotukset. Suurimmilta asiakkailta veloitettavien hintojen prosenttimääräiset alennukset eivät myöskään ole suurempia kuin pienemmilta asiakkailta veloitettavien hintojen prosenttimääräiset alennukset. Poikkeukset tästä säännöstä ovat mahdollisia tiettyjen rajojen sisällä ja myös silloin, kun erityiset tekijät kuten objektiiviset kustannuserot oikeuttavat eroihin suurimpien ja pienempien asiakkaiden maksaman hinnan prosenttimääräisessä korotuksessa tai alennuksessa. Osapuolet ilmoittavat komissiolle sellaisista prosenttimääräisten hinnankorotusten tai -alennusten eroista, jotka eivät ole sallittujen rajojen sisällä tai oikeutettuja objektiivisten kustannuserojen perusteella. Riippumaton tilintarkastaja, jota sitoo tiukka velvoite luottamuksellisuudesta, tarkastaa hintasuojajärjestelmän vuosittain.

b) Kun yksi tai useampi jalostaja tai valmistaja yhteisössä hakee nestepakkauskartongille tullivapaata kiintiötä, osapuolet tekevät sitoumuksensa mukaan kaiken mahdollisen helpottaakseen tällaisen kiintiön myöntämistä eivätkä vastusta tällaista kiintiötä. Lisäksi osapuolet ovat toimittaneet Suomen ja Ruotsin hallitusten kirjeet, joiden mukaan Suomen ja Ruotsin hallitukset eivät vastustaisi tällaisen kiintiön myöntämistä.

- c) Ensolla on jonkin verran yhteistä jalostustoimintaa Elopakin kanssa Lahdessa, Suomessa. Enso on sitoutunut myymään kaikki osuutensa tästä toiminnasta Elopakille. Myynti poistaisi kaikki huolet siitä, että tämä yhteys pienentäisi Elopakin tasapainottavaa ostovoimaa. Jos Elopak ja Enso eivät pääse sopimukseen myynnistä, Enso on sitoutunut olemaan jatkamatta nykyistä sopimusta sen voimassaolon päätyttyä. Siinä tapauksessa nämä toiminnot myydään Elopakille Elopakin ja Enson välisen sopimuksen ehtojen mukaisesti.

VI PÄÄTELMÄ

- 102) Yhteenvedona voidaan todeta, että ilmoitettu toimenpide ei luo eikä vahvista millään markkinoilla määräävää asemaa, jonka seurauksena tehokas kilpailu estyisi merkittävästi yhteismarkkinoilla tai niiden huomattavalla osalla. Sen vuoksi toimenpide soveltuu yhteismarkkinoille ja ETA-sopimuksen toimintaan.

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Julistetaan osapuolten 18 päivänä kesäkuuta 1998 ilmoittama keskittymä, joka koskee Stora Kopparbergs Bergslags AB:n ja Enso Oyj:n täydellistä sulautumista, yhteismarkkinoille ja ETA-sopimuksen toimintaan soveltuva.

2 artikla

Tämä päätös on osoitettu seuraaville:

Enso Oyj

Kanavaranta 1

FIN-00160 Helsinki

Stora Kopparbergs Bergslags AB

Group Head Office

S-79180 Falun

Tehty Brysselissä 25 päivänä marraskuuta 1998.

Komission puolesta

Karel VAN MIERT

Komission jäsen
